

זבחים סג

משה שווערד

1. רש"י על זבחים דף סג/א

במשנה המנחות כו'. קשה מ"ט מפרשן קודם לקרבנות העוף הלא הם קודמין להן כדלקמן פ"י. ועי' לקמן (סד) (ב) תד"ה חטאת. ואולי משום דזוטרן מילייהו הכא דכל פרטי דינייהו מפורשין במקומן במס' מנחות והכא לא תני להו רק אגב דתני בפרק דלעיל מקומן של עבודות הזבחים ומקום אכילתן דהנאכלין וזמנן ולמי. פסיק ושדי להו. וק"ל דלא תני בחטאת העוף דיני אכילתה:

2. תפארת ישראל [יכין] מסכת זבחים פרק ו משנה א

(ה) בכל מקום בעזרה. ואין טעונים צפון, [והא דהפסיק בדיני מנחה בין דיני דמים של בהמה לדיני דמים של עופות, נ"ל דה"ט, דדיני מנחות עיקר מקומן במסכת מנחות, והכא רק דרך גררא נקט לה במילי בצירי ופסק ושדא לה, והדר מאריך בדיני עופות]:

3. שערים מצויינים בהלכה

דמים]. ובגמ' איתא שאם עשה הקמיצה בהיכל ג"כ כשר, דמצינו כזה בסילוק הבזיכים, וכ"כ הרמב"ם (מעה"ק פי"ב הי"ב), ועי' בפיהמ"ש (מנחות פ"א מ"ב) דאין זה מותר לכתחלה. נוכן יש לדיוק ממש"כ הרמב"ם בה' מעה"ק שם ואם קמץ בהיכל כשר, משמע דוקא בדיעבד, ועי"ש ברדב"ן. ועי' במנ"ח (מ' קה-ג) דגם מנחת חוטא אינה טעונה צפון, והביא מהתוס' (ע"ב ד"ה מה) בשם רבינו ברוך דמסתפק בדבר.

משנה מנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה.
פרש"י ואין טעונים צפון. והוסיף
הרע"ב דלא קבע הכתוב מקום לקמיצה. ונחא
דלא יליף מחטאת ואשם, עי' בגמ' בסמוך שכן מיני

4. רש"י על זבחים דף סג/א

ליום ולילה עד חצות – [1] דילפינן ממנחת לחמי תודה:

• שפת אמת על זבחים דף סג/א

במשנה מנחות כו' ליום ולילה עד חצות פירש"י דילפינן מלחמי תודה ותמהני איך ילפינן הא לחמי תודה לא אקרי מנחה כדאיתא במנחות (מ"ז ע"ב) וגם הם קדשים קלים ומנחה ק"ק. והרמב"ם במשניות כ' דנלמד מחטאת ואשם וכ"כ רש"י עצמו במנחות (י"א ע"ב) ודבריו כאן צ"ע. [ועי' ברמב"ם (פ"י מה' מעה"ק ה' ז') ובלח"מ שם]:

5. רש"י על מנחות דף יא/ב

למחר - דהיינו חוץ לזמנו [2] דמנחה אינה נאכלת אלא ליום ולילה ואיתקש לחטאת ואשם ובחטאת ואשם אמר בת"כ גבי תודה מנין לרבות חטאת ואשם דיאכל ביום קרבנו תלמוד לומר זבח ובשר זבח תודת שלמיו וגו' (ויקרא ו):

6. חדושי הגרי"ז מסכת זבחים דף סג עמוד א

אמר רבי אלעזר מנחה שנקמצה בהיכל כשרה שכן מצינו בסילוק בזיכין. ויש להתבונן האיד יכולין למילף מסילוק בזיכין והא בסילוק בזיכין כך הוא מצותה בהיכל דוקא, דהסילוק הוא מעל השולחן שעומדת בהיכל, אבל מנחה דעלמא שאין דינה בהיכל כלל האיד מצינו למילף מבזיכין דדינה דוקא בהיכל. והגאון הצדיק ר' זאב (שליט"א) זצ"ל אמר דדרך המדה בהרבה מקומות למילף אף ממקום שהכשירה בכך. (נתיבות הקודש)

7. שערים מצויינים בהלכה

מניין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויקמץ בימין. משמע דת"ק פליג עליו, ובנתיבות הקודש תמה, אמאי לא הביא הרמב"ם דין זה להלכה, וכתב דלכאורה לא פליג אלא על הילפותא, אמנם כיון דהילפותא קאי לת"ק על דבר אחר, ממילא ליכא ילפותא דיכול לחזור ולקמץ בימין. ועי' בפ' הרע"ב (מנחות פ"א מ"ב) שכתב שאין הלכה כבן בתירא. ועי' ברמב"ם וכס"מ

8. יד בנימין

בגמ' לא נזכרה אלא להכשיר כל העזרה כולה, סד"א הואיל ועולה ק"ק כו' מה לעולה שכן כליל מחטאת. קצת קשה היכי נילף מחטאת הא חטאת גופי' לא ידעי' נפון אלא מהיקשא דעולה, ולעיל דף נ' איצטרי' לן אי דצר הלמד צהיקש חוזר ומלמד צננין אב ונע"ק.

9. שערים מצויינים בהלכה

אר"י שלמים ששחטן בהיכל כשרים. פרש"י לעיל (יד. ד"ה שאי אפשר) דלאו אורח ארעא לשחוט בהיכל, ומדייקים התוס' כאן (ד"ה שכן) דמשמע דאל"ה היה יכול לשחוט בהיכל, אע"ג דחטאת בעי צפון. ועי' בשטמ"ק לעיל (שם אות ג). והקשה ביד דוד (שם) הלא אסור לכהן ליכנס בהיכל שלא בשעת עבודה, ואם נכנס לוקה, וא"כ כיון דאין מצוה לשחוט בהיכל, אלא אדרבה חטאת טעונה צפון, א"כ הוי ביאה ריקנית ולוקה, ועי"ש כיון דעכ"פ עבד עבודה, אע"ג דעבודה זו כשרה נמי בחוץ, מ"מ לא הוי ביאה ריקנית, ואין איסור בדבר, ולפ"ז כל עבודה שעבד בפנים, אע"ג דאינה צריכה פנים, אינו לוקה. ועי' במנ"ח (מ' קפד-ו) שנסתפק בזה, די"ל דדוקא בשעת הדחק כמבואר בגמ' דגוים הקיפו, אבל שלא בשעת הדחק אם נכנס להיכל ושחט ובפרט שחיטה דלאו עבודה היא, אפשר דהוי ביאה ריקנית, א"ד כיון דמותר בשעהד"ח לא הוי ביאה ריקנית, עי"ש מש"כ עוד בזה. [ועי' בחזון יחזקאל יומא פ"ב ה"א מה שהעיר עליו]. ועי' בקרן אורה דלכתחלה אסור לשחוט בהיכל משום דהוי ביאה ריקנית.

כתב במנ"ח (מ' קמא-ה) שחט שלמים בהיכל כשר אפילו דלתות ההיכל נעולים, כיון ששחט בהיכל, דדוקא בעזרה צריך שיהא דלתות פתוח, אבל לא בהיכל עצמו, ובשפ"א (מנחות

10. איזהו מקומן מסכת זבחים דף סג עמוד א

שלמים ששחטן בהיכל כשרים - השפ"א במנחות דף ח: נסתפק אם שלמים שנשחטו בהיכל קודם פתיחת דלתות (לעיל נה:) כשרין, ובמצפ"א (על תוד"ה שכן) נקט בפשיטות דפסולין, אמנם המנ"ח מצוה קמא. ה. נקט דכשרין.

והקשה המקד"ד סי' כז. ב. דלדברי המכשירין אמאי שלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות היכל פטור (יומא סב:) הא חזו לפנים לישחט בהיכל, ועי' מנח"א מנחות עמ' קכ"ב מש"כ בשם הגרי"ז, וכן הובא בקובץ אהלי חיים עמ' מו' בשם הגרי"ז (מכתבי תלמידים) שהוסיף להקשות דהא איתא לעיל נה: דלול היה אחורי בית הכפורת כדי להכשיר העזרה וכו', א"כ שם היה כשר תמיד לשחוט דהרי הלול לא היה נעול לעולם, וא"כ הא חזו לישחט שם אחורי בית הכפורת, והוכיח הגרי"ז מהרמב"ם דדין דלתות ההיכל פתוחות הוא דין המתקיים רק ע"י דלתות ההיכל בלבד, ומה דכשר לשחוט בהיכל ואחורי בית הכפורת בגלל הלול הקטן הוא מדין אחר דבעינן פתח אהל מועד. וראה עוד בענין זה בתורת הקודש ח"א סי' טו' אות ו'.

• ספר מקדש דוד - קדשים - סימן כז

והנה בההיא דשלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל דפטור דאינו ראוי לפתח אהל מועד יש לעיין הא אמרינן במנחות (ח'). דשלמים ששחטן בהיכל כשרים דכתיב פתח אהל מועד ולא יהא טפל חמור מן העיקר א"כ ראוי לפנים שיכול לשוחטן בהיכל עצמו ובשוחט בהיכל עצמו ודאי לא שאני בין היו דלתותיו פתוחות או סגורות כיון דהשחיטה בהיכל עצמו דבהיכל לא בעינן פתח אהל מועד דרק שלא יהא טפל חמור מן העיקר דאם פתח אוהל מועד כשר א"כ כ"ש באהל מועד עצמו ואע"ג דאם דלתות ההיכל סגורות אי אפשר להכניסו להיכל ולשוחטו וא"כ אכתי מחוסר פתיחה זה לא איכפת לן דא"כ אפילו אם נפתחו דלתות ההיכל אכתי לא ליחייב השוחט בחוץ כ"ז שלא נפתחו שערי העזרה דאף שערי העזרה סגורות בלילה וזו לא שמענו וע"כ כיון דאין פתיחת דלתות העזרה צריך להכשיר העזרה לשחיטה רק שאי אפשר להכניסו לפנים אין חסרון פתיחה זו מקרי מחוסר מעשה שלא לחייב השוחט בחוץ [ועוד דאפשר להכניס להיכל דרך פשפש כמו שהיו נכנסים לשם מדשן מזבח הפנימי והמדשן את המנורה קודם פתיחת השער כדאמרינן בתמיד (ל' ע"ב) אבל להכשיר שחיטה בעינן פתיחת שער הגדול כדאמרינן בתמיד שם דלא היה השוחט שוחט עד שהיה שומע קול שער הגדול שנפתח ועיין תוס' זבחים (ס"א ע"א) ד"ה קודם ע"ש] וא"כ אמאי פטור השוחט בחוץ ואפשר כיון דזה דשלמים שנשחטו בהיכל כשרים הוא מטעם שלא יהא טפל חמור מן העיקר זה דוקא היכא דהעזרה ראויה לשחיטה אבל אם אין העזרה ראויה לשחיטה גם ההיכל אינו כשר אך זהו חידוש דאם נולד פסול בהעזרה שאין אותו הפסול שייך בהיכל נפסל גם ההיכל אך בפשוטו אינו כן דילפינן רק דכיון דפתח אהל מועד כשר כ"ש אהל מועד עצמו ולא ששהכשר של ההיכל יהא תלוי בהכשר של העזרה וצ"ע:

11. יד בנימין

ויישוב לר' הר"מ נמצא צנה"ו בסוגיין יעוי"ש וז"ל "ולי הנעיר נראה דלק"מ דהרמב"ם איירי צמזמ של צנין שלמה שהיו השיתין מחוץ למזבח על היסוד צקן מערצית דרומית ואח"כ כשעלו בני הגולה הוסיפו ד' אמות והכניסו אל חלל המזבח כדאמרי' לעיל, אבל צודאי צנין של (עזרה) [עזרא] כשהכניסו הנקצים והצור אל המזבח ודאי היו מנסכין בספלים ומזה איירי הגמ' והצרייתות שמוצא צכס"מ. ומזה איירי גם הר"מ צפ"צ מהל' ציהצ"ח הלי"א עיי"ש. והדברים צרורים כשמש, ודלא כמש"כ צכס"מ ודו"ק" עכ"ל. והסכים עמו צערוך לנר סוכה מ"ט ע"צ צגמ' ד"ה אמר ר"ל יעוי"שה"ט. (ומ"מ לשון הר"מ צפי' מהל' תמידין שכ' "מחלי המזבח ולמעלה" צ"ע ודו"ק).	מהל' בית הצמירה הלי"א כתב "וצקן מערצית דרומית היו שני נקצים כמין שני חוטמין דקין והן הנקראין שיתין שהדמים יורדין בהן ומתערבין בצמות הקרן צאמה" וכו' עכ"ל. וכן מצואר צמשנה דמדות הנ"ל דשיירי הדם הי' יורדין לשיתין, וכבר תמהו צזה כמה אחרונים דהא מכיון שהיין של הנסכים היו יורדין לשיתין וכמצואר צמשנה דידן, וכ"ה צמעילה י"א ירדו לשיתין אין מועלין צהם, וכ"ה צר"מ צמדות שם צמשנה ד', וכן עי' סוכה מ"ט. וא"כ האין יתכן שגם שיירי הדם היו יורדין הכל צמקום אחד, והרי שיירי הדם היו הולכין לנחל קדרון דרך האמה שצעורה ואילו היין של הנסכים הולכין לתהום לרצון צסוכה שם, ואפי' לר"א צ"ר צדוק דס"ל לול
--	---

12. רש"ש על זבחים דף סג/א

עולין דרך ימין ומקיפין. נראה פי' הגם שא"צ אלא לקרן דרומית מזרחית כגון בעולת העוף. לאחר שיגמור עבודתו שמה אינו חוזר על העקב אלא מקיף כל המזבח לימינו אף לחנם משום כל פינות כו' וכ"נ מפרש"י בסוכה. וכמ"ק מהא דלג"ד אלו אי לאו טעמא דיתעשנו ה' מקיף דרך ימין חנם כל הרוחות השלשה. ופרש"י בכאן בשביל צרכי עבודה כו' תמוה בעיני. וכן אינו מדויק לשונו ביומא (מג ב) במשנה ד"ה בכל יום כהנים שכ' ומקיף את המזבח לעבוד:

13. עיין שטמ"ק אות ב'

14. רש"י מסכת זבחים דף סג עמוד ב ד"ה מה חטאת

מה חטאת טעונה צפון – [1] יודע אני שגירסא זו שיבוש שהרי לא חטאת העוף ולא מנחה טעון צפון וא"ת מנחת חוטא חלוקה מן השאר ולחטאת בהמה מקיש לה הוה ליה למיתני במתניתין דקתני לעיל המנחות נקמצות בכל מקום בעזרה חוץ ממנחת חוטא ועוד היאך אפשר חטאת העוף שבאת תחת חטאת בהמה אינה טעונה צפון שהרי נעשית בקרן מערבית דרומית ובמנחה הבאה תחת העוף תטעון צפון וגירסא אחרינא גרסי' בה ואיני יודע אמיתה ונראה בעיני מה חטאת פסולה שלא לשמה אף מנחה פסולה שלא לשמה וה"נ ילפינן לה בפ"ק דמנחות (דף ד).

15. תוספות מסכת זבחים דף סג עמוד ב ד"ה מה חטאת

מה חטאת טעונה צפון – [1] פירש בקונטרס דגירסא זו משובשת היא ... ע"כ לשון הקונטרס וקשה לפירושו דודאי מעיקרא אמרי' בפ"ק דמנחות (דף ד.) בשלמא מנחת חוטא חטאת קרייה רחמנא אבל מנחת קנאות מנלן אבל במסקנא אמרינן אלא מנחת חוטא ומנחת קנאות דפסולות שלא לשמן מנלן חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא ה"נ הא כתיב בה היא ועוד קשה לגירסת הספרים דבפרק איזהו מקומן (לעיל מט:) מוכח דחטאת הטעונה צפון כעולה הוי היקש אם כן היכי אתיא מנחה והדר ילפינן מחטאת וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש ועוד כמו שהקשה בקונטרס דחמירא לא הויא מנחה מחטאת העוף דאתיא במקומה ואינה טעונה צפון מיהו י"ל הרי בתורת כהנים ילפינן דחטאת העוף פסולה שלא לשמה מן הפסוק ולא ילפינן ממנחת חוטא דמפיק פסול מקרא אחרינא ויש לדחות מיהו אמת דמנחה לא בעיא צפון אלא הגשה בקרן מערבית דרומית כדבסמוך (ואי) והקמיצה אינה טעונה צפון אפי' מנחת חוטא נמי כדמוכח בתוספתא דמנחות פ"ק חומר בשחיטה שטעונה צפון מה שאין כן בקמיצה וכי תימא היינו במנחת נדבה אבל במנחת חוטא טעונה צפון מכל מקום אינו חומר בשחיטה לגמרי שהרי בשחיטה נמי ליתא בצפון בקלים מיהו י"ל דכללא בקדשי קדשים הוי דומיא דמנחה וזהו דוחק ועוד דתני בספא חומר בקמיצה מבמליקה שהקמיצה דוחה שבת וטומאה וליתני שהקמיצה טעונה צפון ולא מליקה אף על גב דיש קמיצה דלא בעיא צפון כגון מנחת נדבה כמו כן אינה דוחה שבת מיהו נ"ל לדחות דה"נ לא מיירי במנחת חוטא דהא אינה דוחה שבת אלא מיירי במנחת העומר ומנחת תמיד שהן בציבור והן ודאי לא בעו צפון אבל מנחת חוטא בעי' צפון דאיתקש לחטאת בהמה שבאה חליפתה בעשירות, ברו"ר, [2] והרב רבי חיים גריס מה חטאת העוף טעונה יסוד דכתיב והגשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח אף מנחה טעונה הגשה כנגד היסוד והכי מוכח פרק כל המנחות באות מצה (מנחות דף סא.) [גבי] ואלו טעונות תנופה לוג שמן של מצורע ואשמו [דאמרינן התם] לפני ה' במזרח והאמרת לפני ה' במערב פירוש בהך שמעתי ומשני ה"מ מנחה דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד אבל הכא לפני ה' קרינא ביה והשתא כולה בדרום ליכא למימר משום יסוד וכולה במערב נמי לא משום דכתיב (ויקרא ו) אל פני המזבח דהיינו דרום מכל מקום איצטריך לפני ה' דלא תימא אל פני המזבח גזירת הכתוב הוא אף על גב דלית ליה יסוד ובריש פירקין פירשתי מה שהקשה דגבי גחלים דיום הכיפורים קרי לפני ה' במערב דוקא וא"ת ושאר מנחות מנלן וכי תימא מדאיתקוש כל המנחות לחטאת ואשם בפרשת צו וילפינן משירי הדם שטעונין יסוד אם כן מנחת חוטא תיפוק לי מהתם ועוד מנלן דמקשינן לשירים לקשינהו לתחילת דמים ולא בעי יסוד כחטאת ויש לומר דכתיב לפני ה' במנחת חוטא ובכל המנחות נמי כתיב לפני ה' כי היכי דהאי לפני ה' כנגד היסוד [האי נמי כנגד היסוד] ולא ג"ש ממש [היא] דדבר הלמד בהיקש מבעיא לן אי חוזר ומלמד בג"ש אי לא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא [3] ור"ת גריס מה חטאת טעונה ימין אף מנחה כן והיינו דלא כר"ש דאמר לעיל (דף כה.) בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל אי נמי אפילו כרבי שמעון וכגון שבא לעובדה ביד דאמר עובדה בימין כחטאת הגה"ה.

16. שערים מצויינים בהלכה

אף חטאת העוף בקרן מערבית דרומית. כתב
בזבח תודה, דהזאה מצוה מה"ת לעשותה
בזוית דרומית מערבית כדילפינן מהגשה, וזה רק
לכתחלה, ובדיעבד כשר בכל מקום, נכמו במנחה
דאינה מעכבת, ורק אם הוא למטה מחוט הסיקרא,
וכן מוכח לשון הבריתא. וכ"כ בקרית ספר
(מנח"ק פ"ז) ובשפ"א כאן. אבל עי' בטהרת
הקודש (סד"ה מאי) שכמו שאם לא הגיש בקרן
דרומית מערבית הרי הוא כמו שלא הגיש כלל,
[ומ"מ המנחה כשרה מטעם דהגשה אינה מעכבת, משא"כ
הזאה מעכבת], ה"ה אם הזה בחטאת העוף במקום
אחר, הרי היא כמו שלא הזה כלל ופסולה. וכן
מבואר ברדב"ז (שם ה"י). וכ"כ בחק נתן (תוד"ה
אף) עי"ש. ועי' בצאן קדשים.

17. שערים מצויינים בהלכה

מגישה בקרן מערבית דרומית כנגד חודה של
קרן ודיו. ברש"י הביא מגמ' סוטה (יד):
שאינו צריך להגיע גופה למזבח אלא הכלי.
וכתב במנחה כלולה (ויקרא ד"ה והגשה) הטעם
שצריך להגיש המנחה למזבח, כדי להדמות
שעיקר המנחה היא לשמים ולא יהיה נדמה
כמתקן לעצמו לאכול, אבל בעודה סולת אין
צריך, דאין בו חשש הזה. וכ"כ החזקוני (שם
כ"ב) וז"ל, הואיל ומביאה בעודה סולת ואינה
מתוקנת א"צ הגשה למזבח, דמוכחא מילתא
דלשם שמים הביאה, אבל אותן הבאות אפירות
כגון מחבת ומרחשת ומאפה תנור ורבוכה צריכה

הגשה למזבח כדי להראות שלצורך אפאן, שלא
יתראה כאדם המתקן לעצמו כל הסעודה ואח"כ
שולח מנות לרעהו. [וכ"כ עוה"פ בפ' צו ו-ז עי"ש].
אך זה דלא כדתנן בהדיא במנחות (ט). דמנחת
סולת טעונה הגשה, ועי' ברש"י מגילה (כ: ד"ה
והניף). וע"ע באוה"ח (ויקרא כ"י). שוב ראיתי
בהדר זקנים (צו ד"ה והקריבה) שכתב ג"כ כפי'
החזקוני, וסיים בזה"ל "אבל רבותינו דרשו שכל
המנחות טעונות הגשה".

18. יד בנימין

בגמ' תנינא להא דת"ר מלקה בכל מקום
צמזנא כשירה. נ"צ צשטמ"ק צהשטות
הצי"א פלוגתא דהראש"ד והרז"ה ז"ל (ריש
מס' קיין) אי מליקה צמטאת העוף טעון
מוצה או לא, לדעת הראש"ד ז"ל צעי' מוצה,
והרז"ה השיג עליו טובא יעו"י"ש, ומ"מ מצואר
שם גם לדעת הראש"ד הוא רק משום חשש
דחיישי' שאם לא ימלוק על המוצה ישפך הדם
ולא ישאר מדם הנפש.

19. שערים מצויינים בהלכה

[אמנם עי"ש בשטמ"ק סד. אות יא], וכ"מ בתוס' (ד"ה אף) עי"ש [אמנם עי"ש בחק נתן]. אבל ברמב"ם (מצה"ק פ"ז ה"ו) כתב דהמליקה צריך להיות בקרן מערבית דרומית, ובדיעבד (שם ה"ט) בכל מקום מן המזבח כשר למליקה, וא"כ חולק על פרש"י ותוס' שכתבו דרק בהזאה בעי קרן דרומית מערבית, [ובתוספתא פ"ז ה"ב מליקה בכל מקום בעזרה כשרה, והוא כשיטת הרז"ה. ועי' בקר"א (סד:). אך בחס"ד ובהגהות הגר"א כ' דצ"ל בכל מקום במזבח]. ועי' בזבח תורה דהרמב"ם מפרש המשנה דקאי על כל מעשה החטאת דהיינו גם אמליקה, כיון דהזאה צריך להיות בקרן מערבית דרומית דילפינן מהגשת המנחה, לכן גם המליקה היו עושין שם כדי שלא ישפך בינתיים דם הנפש על הארץ, אף דמדינא המליקה כשירה בכל מקום וכו'. ועי' מש"כ בטהרת הקודש.

ת"ר מליקה בכל מקום במזבח כשירה. מפרש בשטמ"ק (השטות אות ב) בשם הראב"ד, מיהו צריכא שתהא במזבח כדי שתהא קרובה למקום הזאתה ומיצוי דמה, שלא יתפור דם הנפש וכו'. [וכ"כ בטהרת הקודש (ד"ה בכל) ברעת הרמב"ם דמליקה צריכה להיות קרובה למקום הזאה כדי שלא יחסר הדם], אבל הרז"ה כתב דמליקתה אין קביעות מקום כלל, ולפיזור דם הנפש לא חיישינן כלל כו', והא דאמרין מליקה בכל מקום במזבח כשירה, לאו למימרא שהיא טעונה מזבח, אלא רבותא קמ"ל שאע"פ שעשה למעלה כמעשה עולת העוף כשירה וכו'. וכן מבואר ברש"י (ד"ה בכל מקום) דמליקה לא צריך במזבח,

20. יד בנימין

והנה הרמב"ם ז"ל פ"ז ממעה"ק הל' ט' פסק להדיא דאפי' אם נתן מעט מדם הנפש למטה סג', וכבר תמה צה הלח"מ שהוא נגד מסקנת הגמ', דמצואר דצעי' שיהא כל דמה למטה מחוט הסיקרא. וכתב דשמא הרמב"ם לא גרים בדברי הגמ' כגירסת רש"י ז"ל ונשאר צ"ע, ועי' צ"חק נתן" צתוס' ד"ה אף חטאת, מש"כ צה.

ובס' "מקדש דוד" ח"צ סי' כ"ח כתב ליישב חס"ד, דהנה יש לעי' למה צאמת פסול כשהיה למעלה ואח"כ היה למטה מדם הנפש כיון שהיה עכ"פ למטה כדין ומאי איכפת לן מה שהיה קודם למעלה, וכעין קושיא זו הקשו החוס' (לקמן ס"ו) ד"ה ואלא, צהא דאמר' שם גבי עולת העוף שעשה מעשה חטאת צהזאתה דהיינו הזאה ומיצוי דפסול,

שם בגמ', היה דמה בכל מקום כשירה, היה דמה ולא מינה כשירה וצ"ל שיתן מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש, מאי קאמר, ה"ק כו' מינה דמה בכל מקום צמוצת כשירה שאם היה ולא מינה כשירה וצ"ל שיתן מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש. ופירש"י (נדפס בדף ס"ד) מאי קאמר, קתני הזה דמה צכ"מ ואפי' למעלה מן החוט כשירה והדר תניא וצ"ל שיתן מחוט הסיקרא ולמטה, והא ליכא למימר דהיה ואח"כ חזר והזה דהא היה דמה קתני כל דמה משמע דלא קתני הזה מדמה, ומשני ה"ק כו' שאם היה ולא מינה כשירה וצ"ל שיהא ההזאה מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש, ומצואר מזה עכ"פ דצעי' שיהא כל דם הנפש למטה מחוט הסיקרא.

21. איזהו מקומן מסכת זבחים דף סג עמוד א

שאם הקיפו עכו"ם את כל העזרה - פירש"י שהקיפו למלחמה, ובתורת הקודש ח"ב סי' ד' תמה דהלא יש כאן דין דבאו פריצים וחיללוהו דיצא המקדש לחולין וא"א כלל לאכול קדשים, וביותר שהרי נפסלו ביוצא, עיי"ש שדן אם בביאת הפריצים לעזרה פקעה הקדושה מכל הבית או רק מן המקום שנכנסו ולכך אפשר ליכנס להיכל לאכול, ועוד דן ליישב דמיירי דהקיפו ורצו לקחת רק כלי המקדש ולכן לא נפקעה קדושת הבית, ועוד מיישב לגירסת הספרי "שהקיפו העזרה" [ולא כגירסת הבבלי "כל העזרה"] די"ל דכל זמן שמצפים לכובשה בחזרה אין עלה עדיין שם כיבוש.

22. דף על הדף מסכת זבחים דף סג עמוד א

בגמ': מנין שאם הקיפו עכו"ם את כל העזרה שהכהנים נכנסים לשם ואוכלים קדשי קדשים ת"ל בקדש הקדשים תאכלנו וכו'.

והרמב"ן (שם במדבר יח, י) למד שכוונת הגמ' היא דבכה"ג שהקיפה עכו"ם את כל העזרה, אוכלים בקדש הקדשים עצמו ג"כ ע"ש היטב דבריו הנפלאים.

ולפי"ז כתב בספר פניני רבינו יחזקאל (סי' ז') ליישב תמיהת העולם בגמ' ברכות ל' ע"א) דאי': "הי' עומד בבית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת". וברא"ש: "כנגד הכפורת", עיין שם ברש"ש.

וכמובן צ"ב: איך זה עומד בבית קדשי הקדשים?

ובהגהות מהריעב"ץ זצ"ל כתב: [1] "כגון כ"ג ביוה"כ כשהוא עומד בבית החיצון (והוא בין ב' הפרוכות כמ"ש שם בעזרה"י) ומתפלל תפילה קצרה הוא חשוב כעומד בבקה"ק. [2] א"נ איכא לאוקמה באומנין שהיו משלשין לבקה"ק לתקן איזה דבר".

ועל האוקימתא הראשונה הוקשה לן: הלא לא הי' הכה"ג מתפלל שם תפלת שמונה עשרה ולכאן כל האי דינא דיכוין את ליבו וכו' הוא רק בתפילת י"ח?

והביא שם ליישב הענין עפ"י המבואר לעיל בגמ' כאן (וברמב"ן הנ"ל) דמשכחת לה אופן של אכילת קדשים בקדשי הקדשים, [3] א"כ יתכן דה"נ משכח"ל בכה"ג נידון של תפלת שמונה עשרה בבית קדשי הקדשים, ששוהים שם בהיתר של סכנת נפשות של החיצים ואבני בליסטראות של העכו"ם, ובזה מדברת הבריייתא דילן, וע"ש עוד בזה.